

Гіпотетичний казус № 2

*Місце події – держава Балканія, Південно-Східна Європа.
Населення – 12,5 млн. Президентська республіка. Столиця –
м.Тіра (1,2 млн.). Валюта – балкан (1 балкан = €0,50).*

Обставини справи

У передмісті Тіри приблизно о 6 годині ранку 03 січня 1998 року пан Банов, якому на той момент виповнилося 25 років, був заарештований у себе вдома. Арешт було здійснено трьома поліцейськими в формі – офіцерами Вільським, Габаром і Данко. Офіцер Данко, який керував поліцейським автотранспортом, залишався в машині, в той час як офіцери Вільський і Габар подзвонили у вхідні двері будинку пана Банова. Двері відкрила мати пана Банова пані Жужа Банов, яка впустила офіцерів після того, як вони показали їй ордер на обшук. Двоє поліцейських увірвалися у спальню пана Банова, де офіцер Вільський накинувся на нього, вивертаючи йому руки назад. Офіцер Габар надів на нього наручники, після чого поліцейські потягнули його за руки по коридору і вниз по сходах. Мати пана Банова бігла за ними і благала офіцерів не заподіювати біль її сину, повторюючи, що він ніколи не чинив нічого поганого. Її шістнадцятирічна дочка Марія слідувала за нею. Пана Банова силою втиснули в машину і відвезли в поліцейську дільницю. Після того, як поліцейський Данко завів машину, він заявив матері пана Банова: «Я – лейтенант Іванов».

У поліцейській дільниці, о 6:45 ранку, пана Банова підвісили за руки за допомогою ланцюга, який звисав зі стелі. Прив'язуючи його, поліцейський Вільський заявив: «Будеш висіти тут, доки все не розповіси». Поки пан Банов був прикутий, він був позбавлений доступу до води, харчування і туалету.

У другій половині дня, о 15.30, поліцейський Вільський привів пана Банова в кімнату, де на нього чекали двоє поліцейських у цивільному – офіцери Радан і Зареш. Банова посадили на стілець, при цьому його руки були в наручниках за спинкою стільця. Ніхто з поліцейських не представився пану Банову. Вони негайно стали його допитувати. Поліцейський Радан постійно наполягав на тому, щоб він «все розповів», повторюючи: «ти знаєш, про що тобі треба розказувати». Потім офіцер Зареш узяв гумову палицю і почав бити його по руках за спинкою стільця. Поки офіцер Зареш бив його по руках, офіцер Радан залякував його погрозами, що з ним може статися «нещасний випадок», якщо він не буде говорити. Пан Банов стверджував, що він не знає, про що його питають. Тоді пана Банова поклали обличчям і груддю на стіл, при цьому його ноги залишили на підлозі і офіцер Зареш став бити його по ногах і сідницях. Пан Банов знову відмовився свідчити, і після тридцятихвилинного допиту його відвели до камери, де закрили до ранку з іншим ув'язненим.

Наступного ранку пан Банов сказав прибулому на чергування офіцеру, що погано себе почуває і що він хотів би поговорити з лікарем. Офіцер відповів йому, що він молодий і сильний, що він, насправді, себе чудово почуває і не потребує медичної допомоги. Їжу і питво пану Банову в перший раз запропонували на другий день затримання о 10.00 ранку. Близько 11 години пан Банов відчув себе погано, і його стало рвати. Сусід по камері сповістив чергового офіцера, який подзвонив в найближчу лікарню. Приїхала швидка допомога, лікар обстежив пана Банова, але ніякого лікування йому не призначив. У другій половині дня пан Банов був знову допитаний офіцерами Раданом і Зарешем, але на цей раз його не били. Знову він відмовився визнати себе винним у вчиненні будь-якого порушення закону. Увечері його відпустили з поліцейської дільниці. Черговий офіцер викликав йому таксі, яке відвезло його додому.

Вранці 06 січня пан Банов пішов до лікаря. Після обстеження і призначення лікування лікар видав йому медичну довідку, яка свідчила наступне:

«...крововилив під правою нижньою повікою синьо-бузкового відтінку. Такого ж відтінку синець розміром 0,5 см на 0,5 см знаходиться на нижній щелепі зліва. На обох руках і передпліччях знаходяться однакового характеру синці яскравого синьо-бузкового кольору розміром 5 на 10 см. На сідницях знаходяться чотири паралельних синці 3 см завширшки з яскраво окресленим краєм.»

Пан Банов боявся помсті і тому спочатку не хотів подавати скаргу. Через два тижні його викликав слідчий міської прокуратури і повідомив, що від підозрюється у крадіжках машин за попереднім зговором з іншими особами. Слідчий його допитав і відпустив. Так ніякого обвинувачення ніколи йому і не було пред'явлено.

Тільки через п'ять місяців після цього інциденту у розмові зі своїм приятелем-адвокатом пан Банов випадково згадав про те, що відбулося. Адвокат порадив Банову дати справі хід, і той, після деяких вагань, 16 травня 1998 року подав скаргу прокурору і додав на підтвердження скарги медичну довідку. 11 вересня його викликали до прокурора, де він був допитаний в зв'язку з його скаргою на жорстоке поводження. Його просили назвати поліцейських, з якими він мав справу, але він міг тільки описати тих офіцерів та не міг згадати їх імен. Пан Банов також повідомив, що зі слів його матері, прізвище водія поліцейської машини було «Іванов».

Прокурор звернувся в поліцейську дільницю з вимогою надати йому список чергових офіцерів на 03 січня 1998 року з визначенням кола їх службових обов'язків і фотографіями. Але поліцейська дільниця не надала ніякої інформації з цього приводу. 03 лютого 1999 року прокурор виніс постанову № 34/99 про припинення слідства, мотивуючи таке рішення тим, що оскільки жодного з поліцейських не вдалося впізнати, подальше розслідування є неможливим. Постанова була офіційно вручена пану Банову 27 березня 1999 року.

Він оскаржив постанову до прокурора вищого рівня, висувуючи аргументи про те, що ряд свідків у справі можна було б допитати. Такими були його мати, сестра, сусід по камері, лікар, який оглядав його в поліцейській дільниці і, можливо, водій таксі. Також не було зроблено достатніх зусиль для того, щоб отримати інформацію з поліцейської дільниці.

Апеляційний прокурор 22 квітня 1999 року скасував постанову №34/99 про припинення слідства і видав докладні вказівки щодо його продовження. Вказівки включали: збір відповідних даних з протоколів по попередньому затриманню, документів, що містять списки чергових офіцерів, допит офіцера Іванова, впізнання двох інших офіцерів, що проводили арешт, а також офіцерів в штатському, які допитували пана Банова. Він також вказав на необхідність витребування справи про крадіжки машин і допиту свідків по цій справі.

27 червня 1999 року допитали пані Жужу Банов. Вона свідчила про затримання сина і той стан, в якому він повернувся додому. Крім того, вона повідомила, що протягом всього терміну затримання її сина вона не мала ніякої інформації про те, де він знаходиться, чому його заарештовано і якою може бути його подальша доля. Її звернення за інформацією про сина до офіційних установ не дали жодного результату.

Прокурор надіслав запит до поліцейської дільниці в зв'язку з протоколом затримання. Ніяких інших слідчих дій не проводилося до 07 жовтня 1999 року, коли був зроблений повторний запит в поліцейську дільницю в зв'язку з протоколом затримання. Начальник поліцейської дільниці відповів, що протоколи затримання за період з 01 січня по 01 червня 1998 року були загублені, а кримінальна справа про крадіжки машин вже знаходиться в архіві в дуже поганому стані. Мабуть, окремі сторінки відсутні. Ніякої інформації стосовно розслідування справи про погане поводження поліції щодо Банова в матеріалах справи немає. Список всіх офіцерів, що знаходилися на чергуванні 03 січня 1998 року, був наданий разом з паспортними фотографіями, але описи функціональних обов'язків офіцерів не додавалися.

Пан Банов був викликаний 30 листопада 1999 року і йому була представлена 41 паспортна фотографія поліцейських для впізнання тих офіцерів, які затримали і допитували його. Пан Банов нікого з них не зміг впізнати. 14 січня 2000 року прокурор виніс постанову № 59/20 щодо припинення слідства у справі про погане поводження поліції, що ніби мало місце. У цій постанові прокурор стверджував, що пошкодження на обличчі пана Банова були отримані ним під час арешту, оскільки він чинив опір працівникам поліції під час затримання і пізніше, коли його вмістили в машину. Підставою для арешту були оперативні дані про те, що пан Банов був залучений до кримінального бізнесу по перефарбуванню крадених машин з метою їх подальшого продажу. Оскільки арешт був законним, а пан Банов чинив опір під час арешту, то і дії поліцейських, що застосували силу, також були законними. Не існувало ясних доказів того, що пан Банов зазнав інших пошкоджень від поліцейських, крім тих, що стали наслідком його власної поведінки при затриманні, і жодного поліцейського не вдалося впізнати. Заяви пана Банова не могли бути підтверджені, оскільки він не зміг впізнати офіцерів, які його допитували. Крім того, медичне освідчення не було зроблене, за власними словами пана Банова, протягом 36 годин після його звільнення з поліцейської дільниці, що викликає серйозні сумніви з приводу того, що пошкодження були нанесені під час його знаходження у поліцейській дільниці.

Пана Банова не було ознайомлено з постановою № 59/20. Коли 29 березня 2000 року він поцікавився про хід розслідування, йому була надана копія постанови. Він подав апеляційну скаргу. Апеляційний прокурор постановою від 06 травня 2000 року підтвердив постанову від 14 січня 2000 року, погодившись, що ефективне розслідування провести було неможливо. Пан Банов звернувся до головного прокурора, але відповіді ще не отримав.

Пан Банов звернувся до свого друга-адвоката, який колись порадив йому направити скаргу у Прокуратуру, і попросив скласти заяву до Європейського суду з прав людини.

1. Якщо ви – той самий адвокат, приятель Банова, які основні аргументи ви б навели у заяві до ЄСПЛ? На які рішення Європейського суду ви б послалися?
2. Які заперечення на заяву Банова до Європейського суду з прав людини міг би висунути уряд Балканії? Як би ви побудували правову позицію уряду у цій справі?